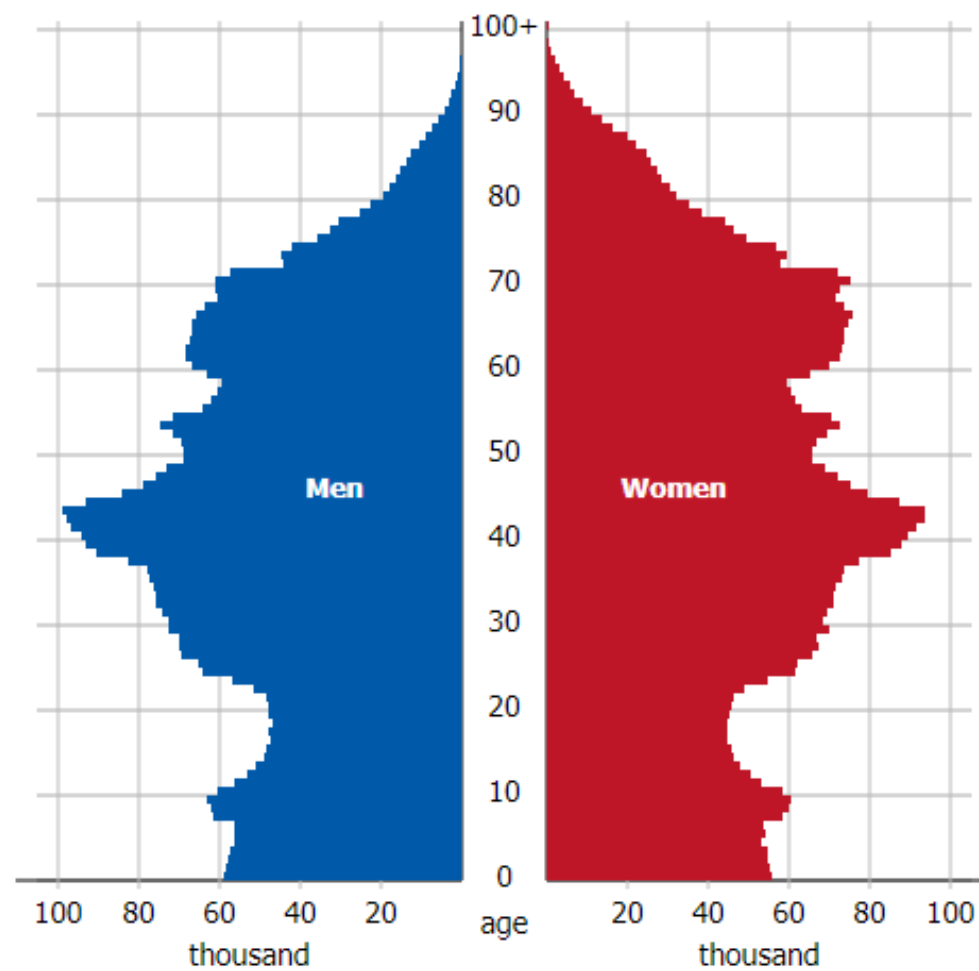

Sociologie rodiny

Lenka Slepíčková

Sociologie pro speciální pedagogy

Age structure on December 31st, 2017 Czech Republic

© Statistisches Bundesamt 2009, Irsee 2011, CZSO 2018

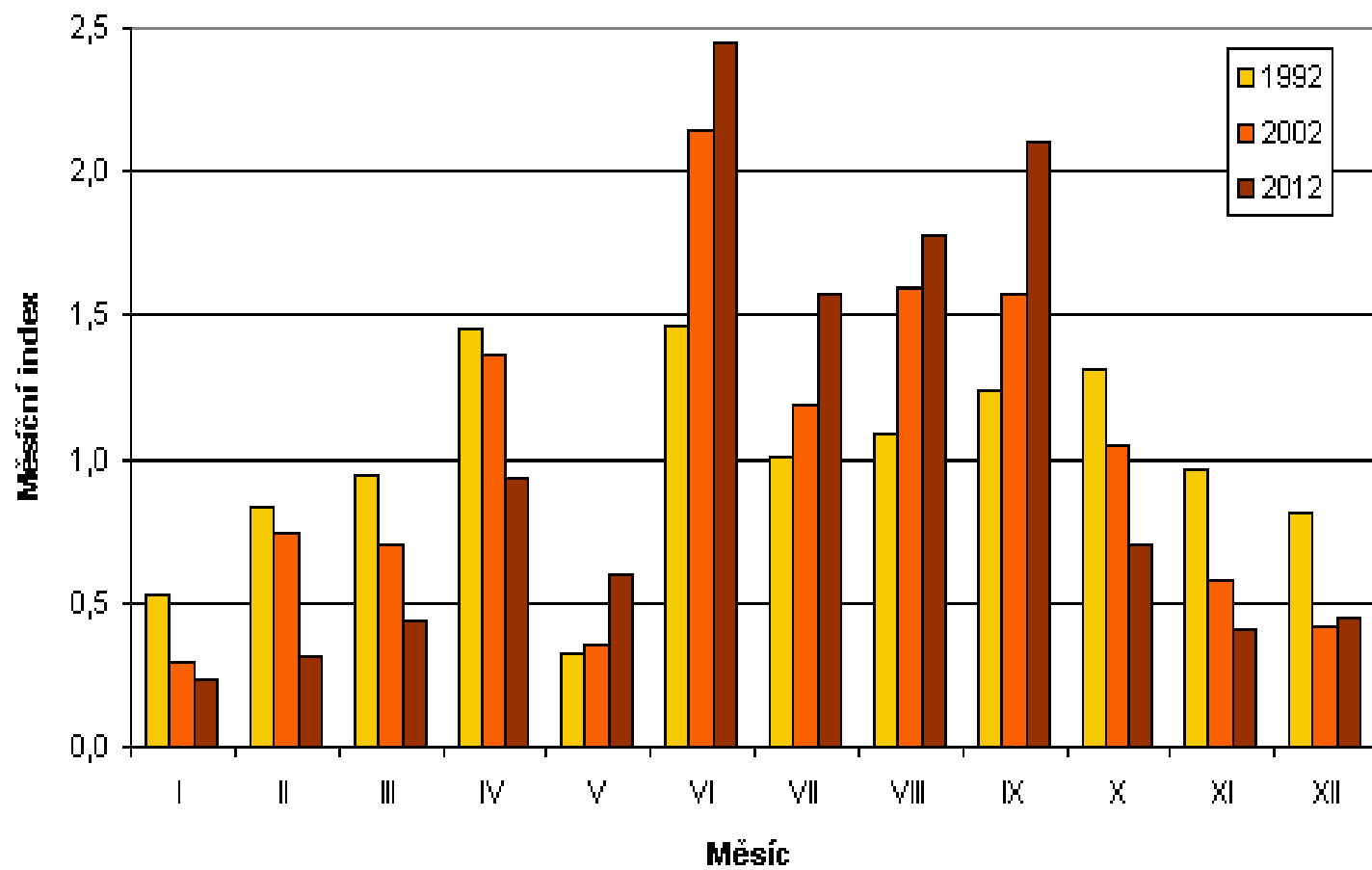
Highlight surplus of men or women

Field: Czech Republic
Source: CZSO, age structure (end of 2017)

Animation

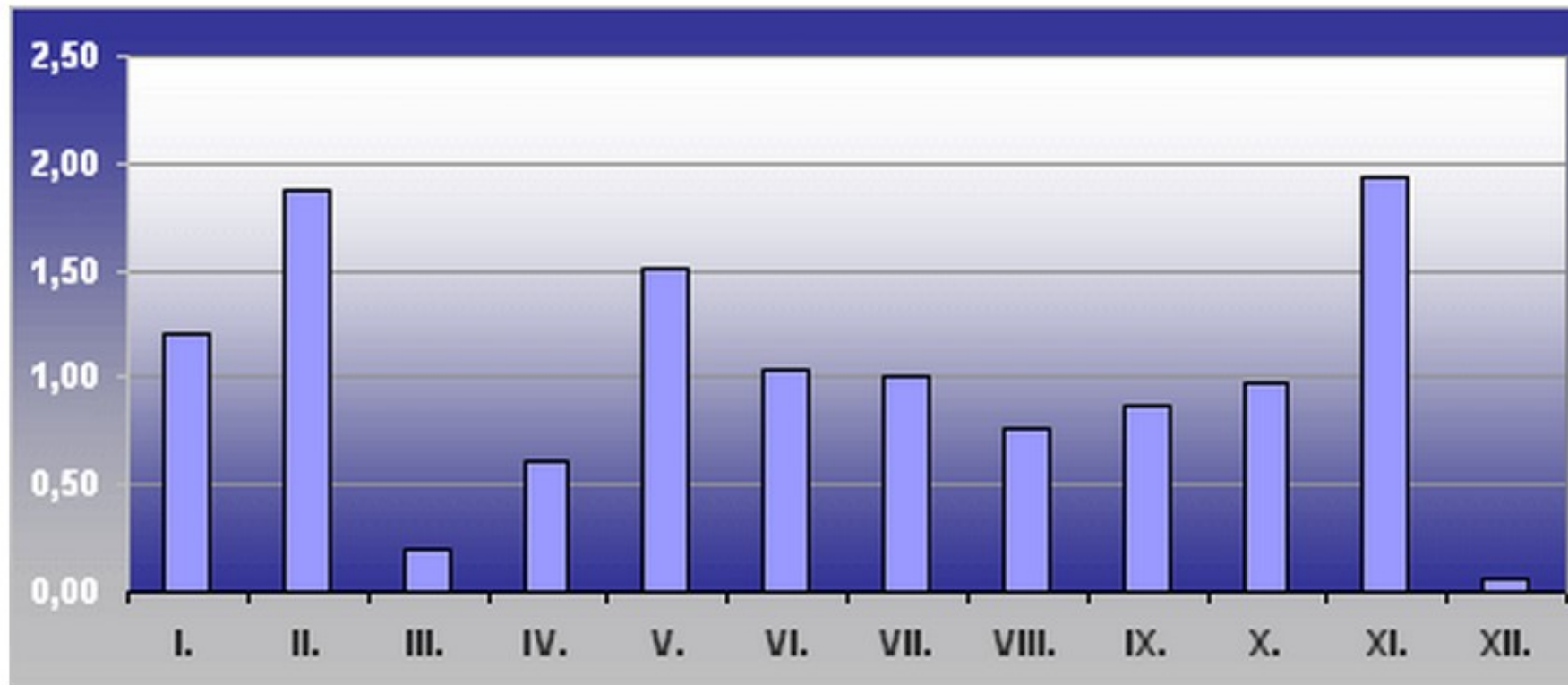
Help

Sezónnost sňatečnosti

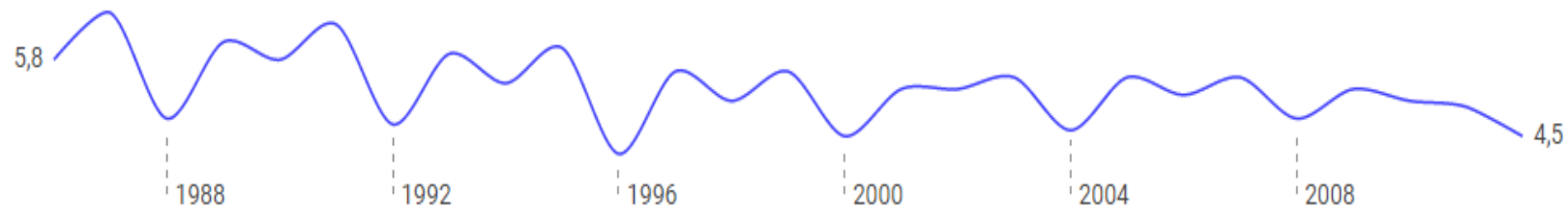

Sňatky ve farnosti Panny Marie pod řetězem v Praze na Malé Straně (Kačerová, 2009)

Graf 1: Sezónnost sňatečnosti v letech 1622 – 1783

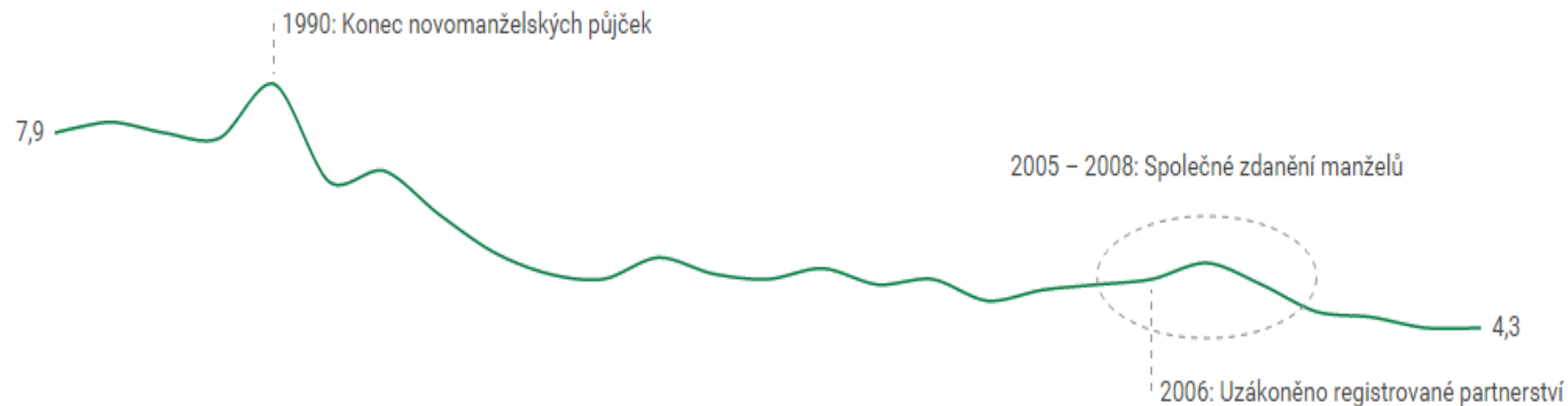

Sňatky na 1000 obyvatel v Řecku

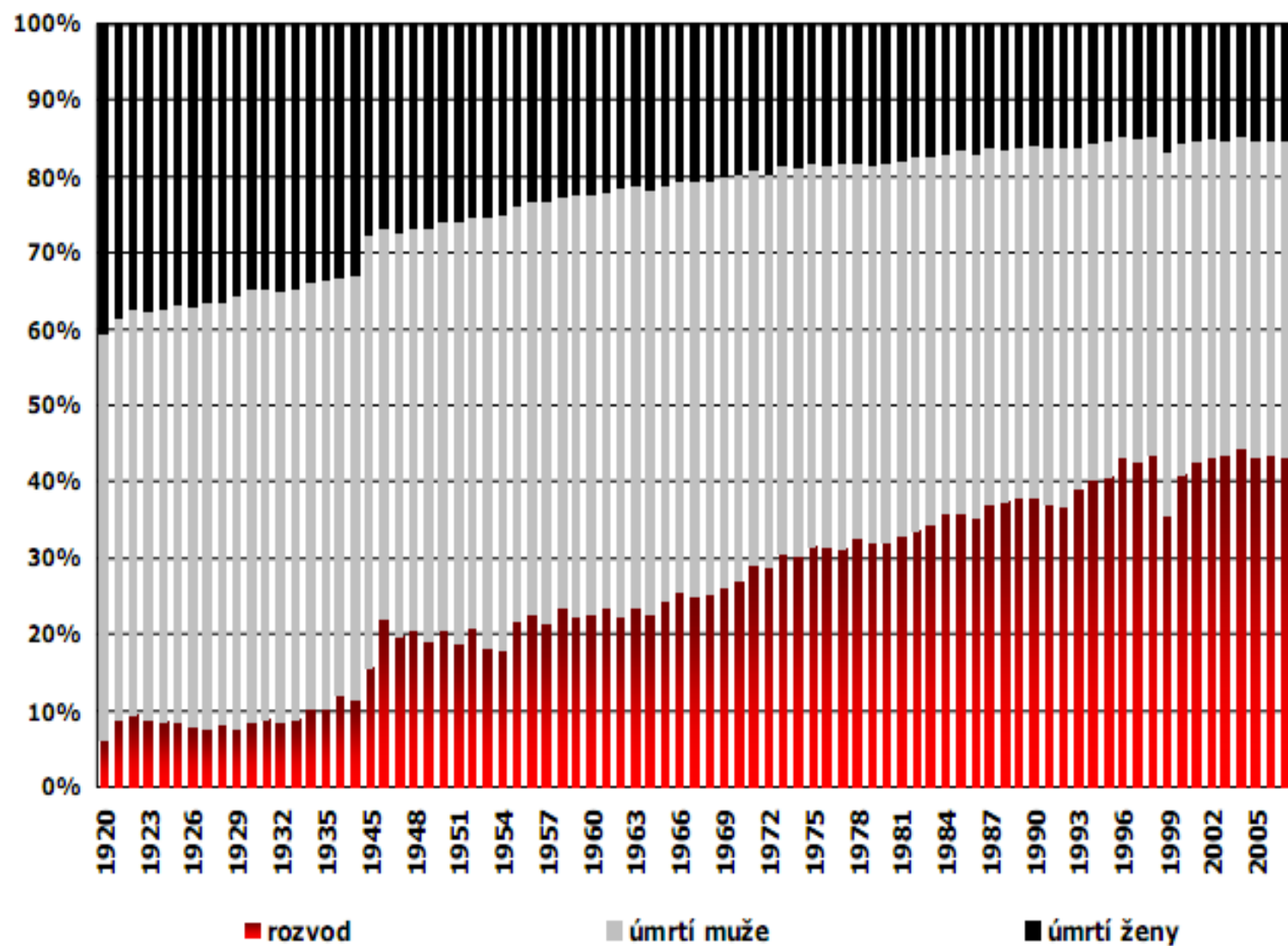
Sňatků na 1000 obyvatel v Řecku mezi roky 1985 a 2012

Vývoj sňatečnosti v ČR?

Sňatků na 1000 obyvatel v České republice mezi roky 1985 a 2012

Jak manželství končí...

Marksová zničí tradiční rodiny v Česku, zuří europoslanec

PUBLIKOVÁNO 11:52, 07. listopadu 2016 | AKTUALIZOVÁNO 22:20, 07. listopadu 2016

Praha - Ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová-Tominová se podle europoslance Tomáše Zdechovského rozhodla jít proti sociálně demokratickým voličům a zlikvidovat tradiční rodinu. V komentáři, který poskytl serveru EuroZprávy.cz, uvedl, že jen tak lze po studiu hodnotit návrhy paní ministryně na tzv. prorodinná opatření, která mají „pomoci“.

Zajímavé...

Weigl: Otec a matka jsou základními jistotami v životě, ne genderové stereotypy, jak blouzní popletené feministické fanatičky

"Otcové nechtějí zůstat na" mateřské "dovolené (dnes eufemisticky nazvané politicky korektně rodičovská), nechtějí přebírat role tradičních maminek, ale vytrvale berou za svou roli především materiálně se postarat o rodinu,"

Jak dlouho ještě zachováme tradiční rodinu?

Facebook 2 Twitter 0 S+ 1

TRADIČNÍ HODNOTY

Téma: [homosexualita](#)

Debata ve sněmovně o zákonu, který by osobám žijícím v registrovaném svazku umožnil osvojit si dítě druhého partnera,

Rodina 21. století ohrožená krizí kultury

Vydání: 2011/13 Koncentrační tábory, 24.3.2011, Autor: Lubomír Mlčoch

Příloha: Perspektivy

Mám nad psacím stolem sto let starou fotografii: dědeček s babičkou z Chocně, pětiletá maminka a pět jejich sourozenců. Otce znám z fotky ještě starší, je v zavinovačce a jako druhý nejstarší tam má ze svých pěti sourozenců zatím jen starší sestru...

Sociologie jako věda

Typ společnosti	Období	Rodina
Tradiční		Tradiční
Moderní	od první třetiny 19. stol.	Moderní
Pozdně moderní (postmoderní)	od 70. let 20. stol.	Postmoderní

vznik sociologie

Tradiční rodina

- domácnost jako základní jednotka
- soběstačnost
- náboženský, církevní charakter
- patriarchální hlava domácnosti

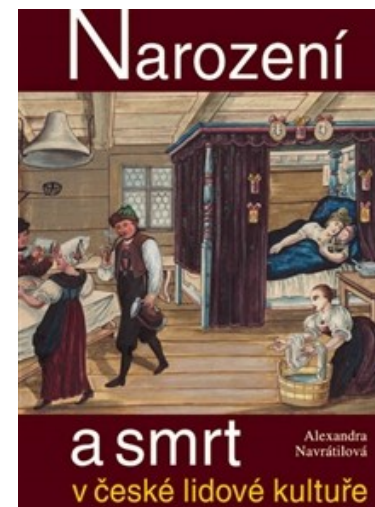
Nechtěla jsem,
mosela jsem,
K oltáři kleknout,
dva prsty zvednout,
plakala jsem.

(Rusava)

Žádnej neví,
jak je mně,
když mě starej obejmě:
Jak bych šťovík,
trnky jedla,
do ostrého trní lehla,
Tak je mně, ach,
tak je mně.

(Z Hradecka)

Moderní rodina

- zmenšení domácností
- zúžení funkcí
- oddělení prostoru práce a domova, prostoru veřejného a soukromého
- doplňující se role muže a ženy
- romantická láska jako základ vztahu

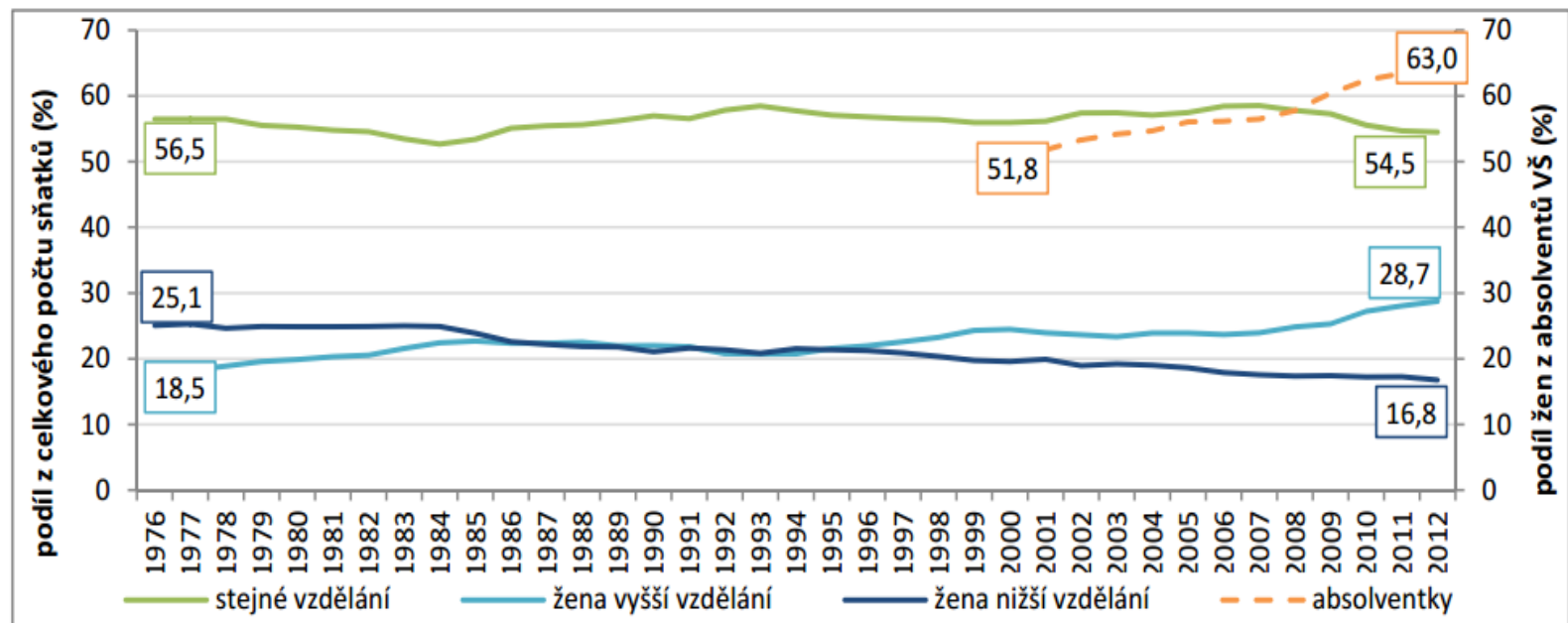
Moderní společnost – vybíráme si kohokoli?

Sňatky podle vzdělání 2013

	CELKEM	ZŠ	Vyuč	SŠ	VŠ	?
ZŠ	1543	1120	170	166	55	32
Vyuč	5586	396	2639	1968	528	55
SŠ	8242	185	759	5190	1941	167
VŠ	5519	36	129	1354	3807	193
?	22609	48	59	221	194	22087

Graf č. 1 Vývoj vzdělanostní homogamie snoubenců v letech 1976-2012 a vývoj podílu žen mezi prvními absolventy vysokých škol v letech 2001-2012

Zdroj dat: ČSÚ, MŠMT ČR, vlastní výpočty

Postmoderní (pozdně moderní rodina)

- pokles sňatečnosti a porodnosti
- nárůst věku při sňatku a porodu
- nárůst mimomanželské plodnosti
- růst rozvodovosti
- stárnutí společnosti
- nové rodinné formy
- nové životní fáze

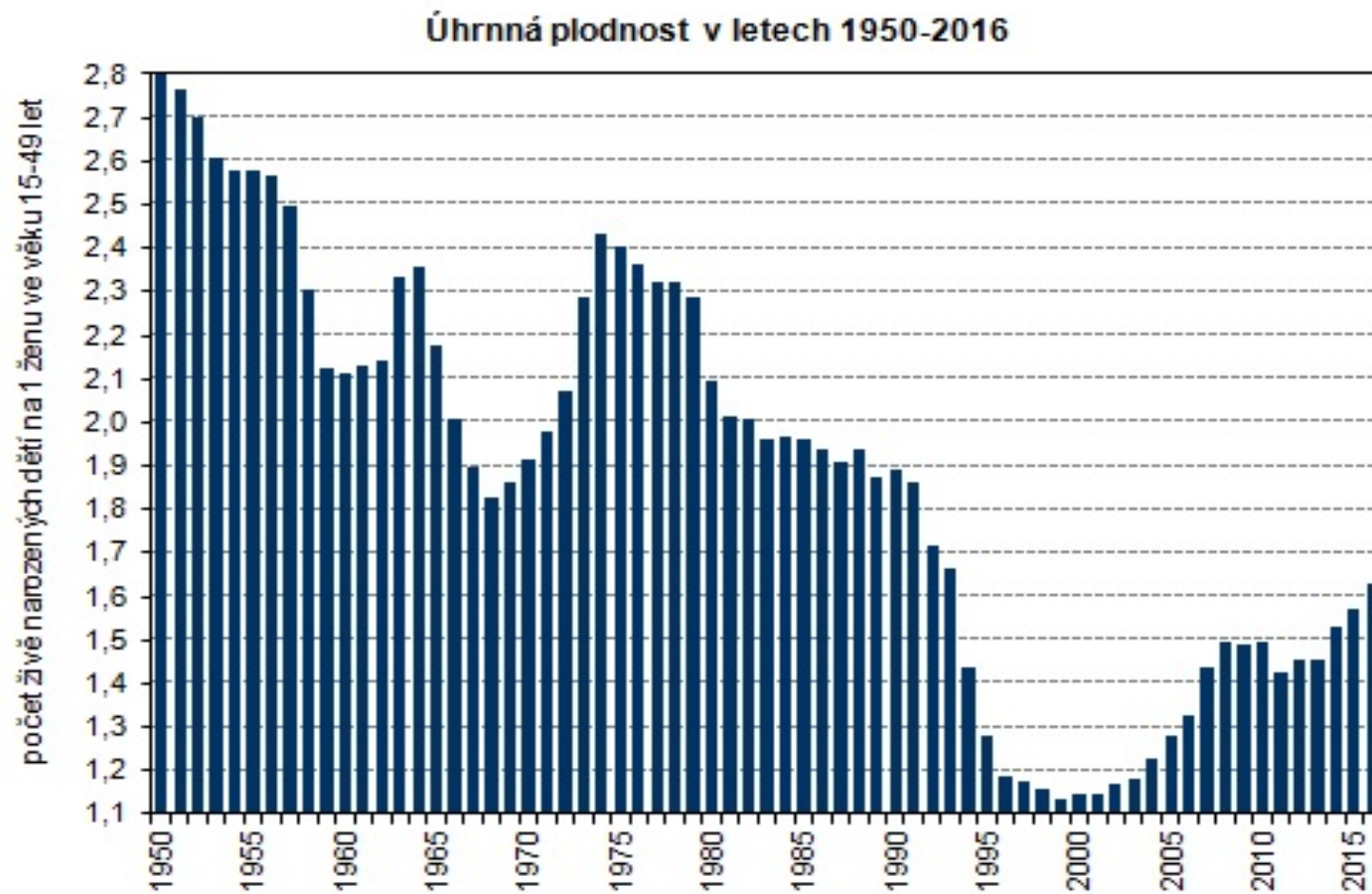

Nové rodinné formy

- Puzzle rodiny
- Jednorodičovské rodiny
- Matrifokální rodiny
- Homoparentální rodiny
- Kohabitace
- LAT

Úhrnná plodnost v letech 1950-2016

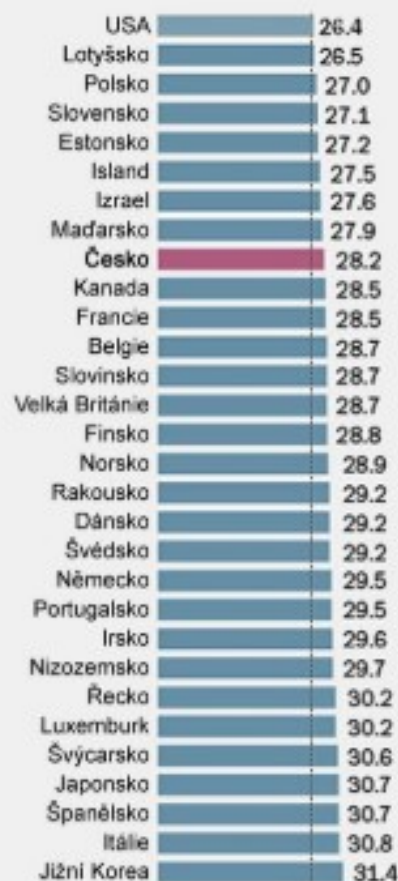

Jak si vedou Češky v porodnosti

Průměrný věk při prvním porodu v roce 2015

Češky rodinu zakládají nejčastěji v 28 letech

Průměrný počet dětí na jednu ženu

Na jednu ženu v Česku připadá průměrně stejný počet dětí jako v Kanadě, Polsku nebo Nizozemsku

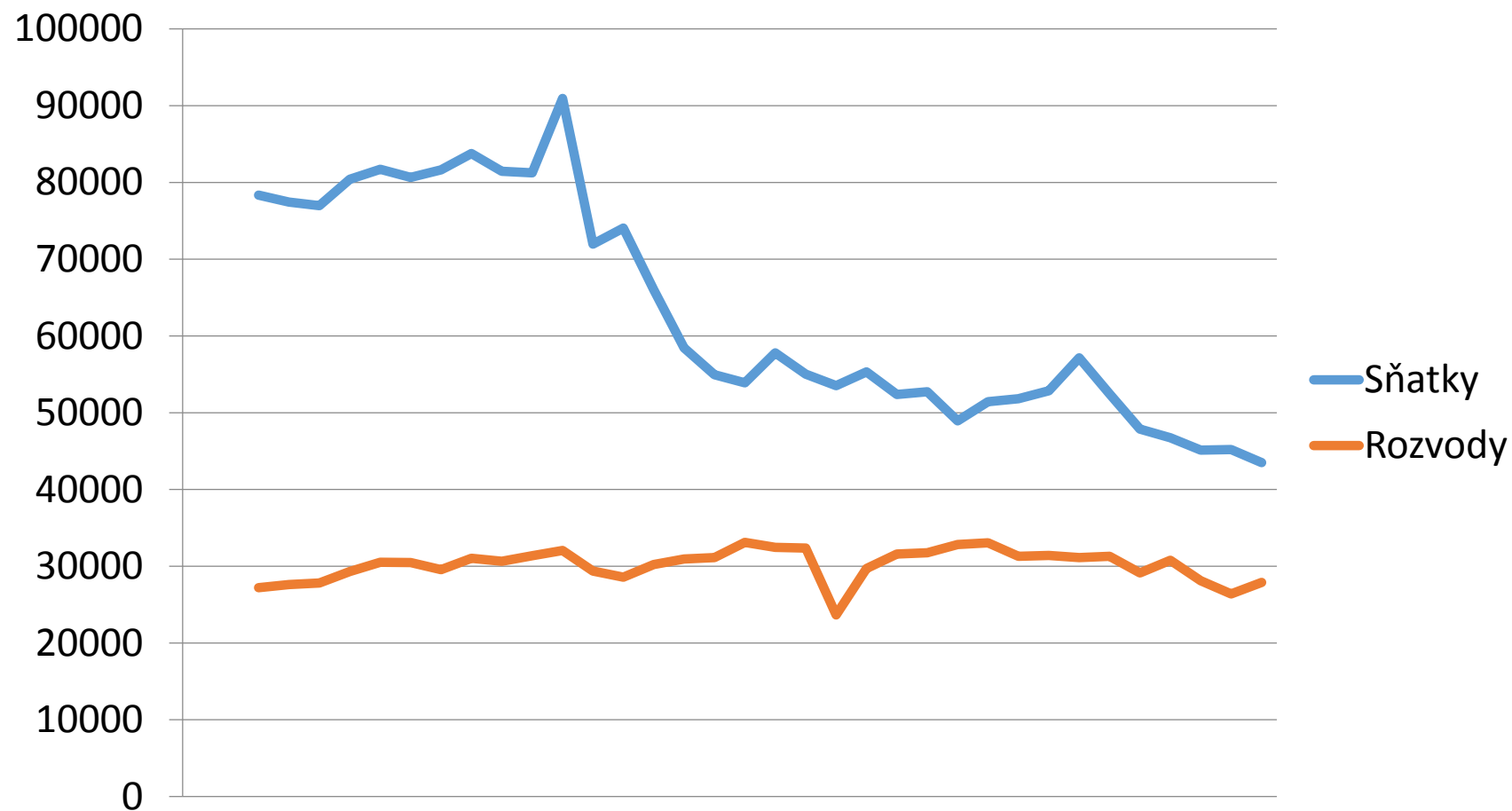

Procentuální počet žen, které na konci svých plodných let neměly ani jedno dítě

V Česku je počet takových žen nejnižší mezi vyspělými státy

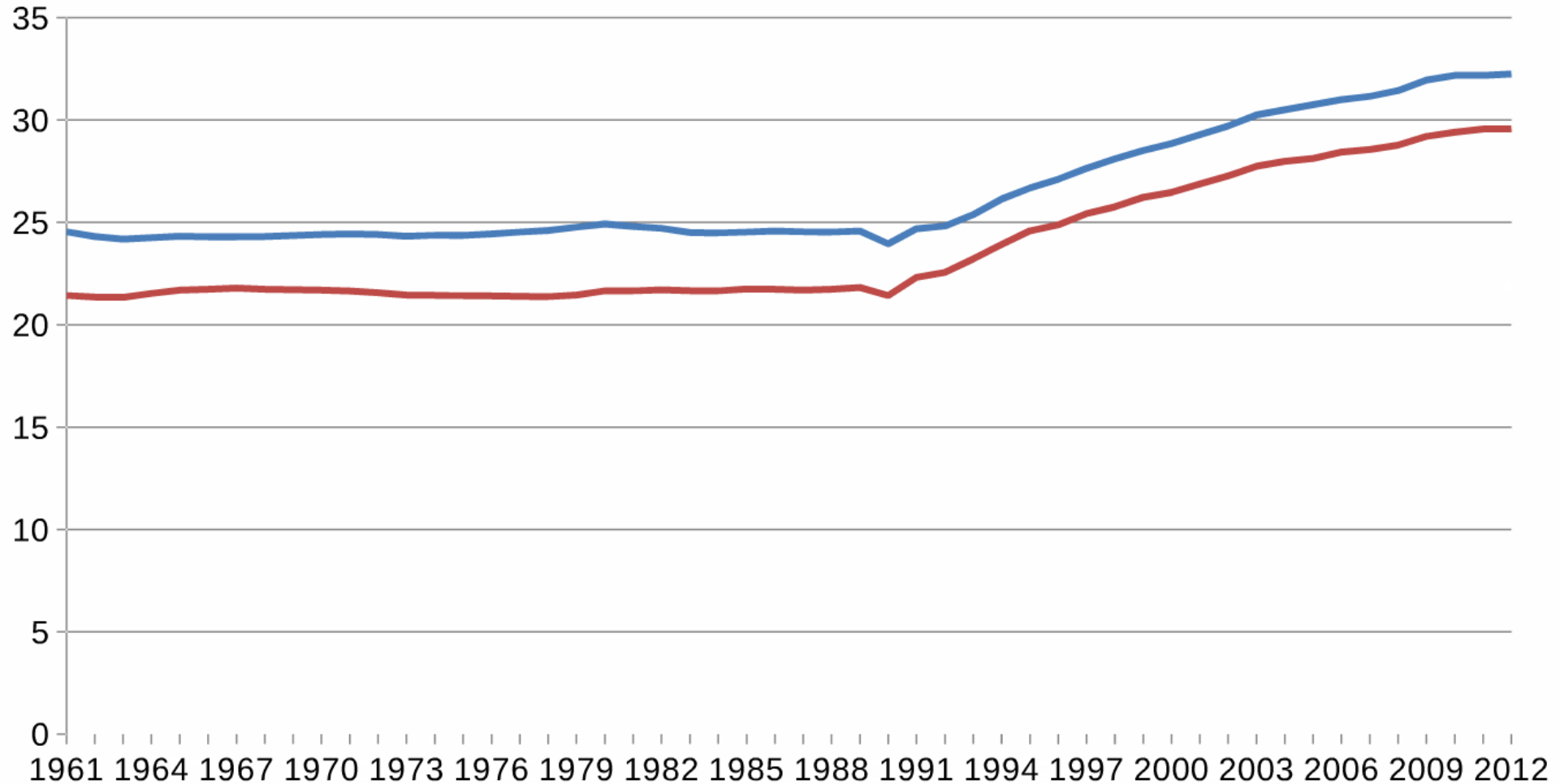
Vývoj sňatečnosti v ČR (1980 – 2013)

Hodnoty prvosňatečnosti v ČR

	Muži	Ženy
1992	85 %	92 %
2002	66 %	72 %
2012	53 %	61 %
2016	56 %	64 %

Průměrný věk nevěst a ženichů při prvním sňatku

Průměrný věk vstupu do prvního manželství v ČR

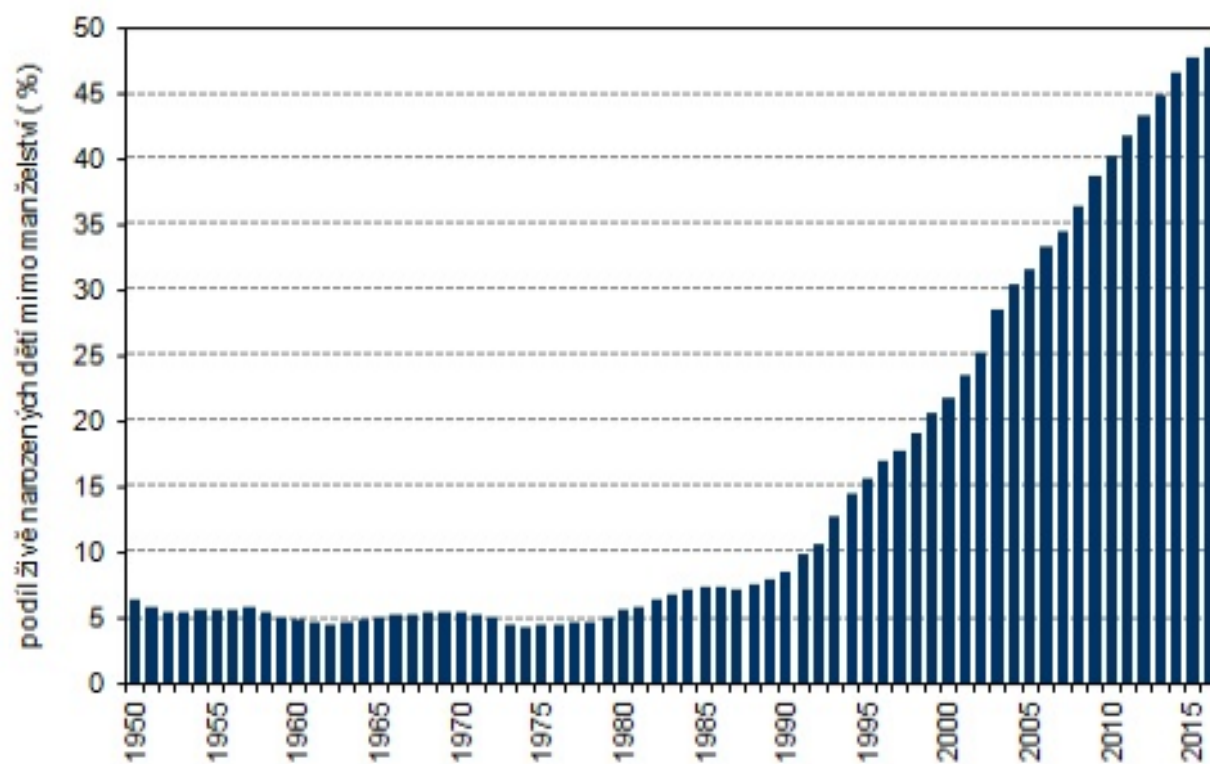
1992	24, 8	22, 6
2002	29, 7	27, 3
2012	32, 3	29, 6
2016	32, 2	29,9

Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950-2016

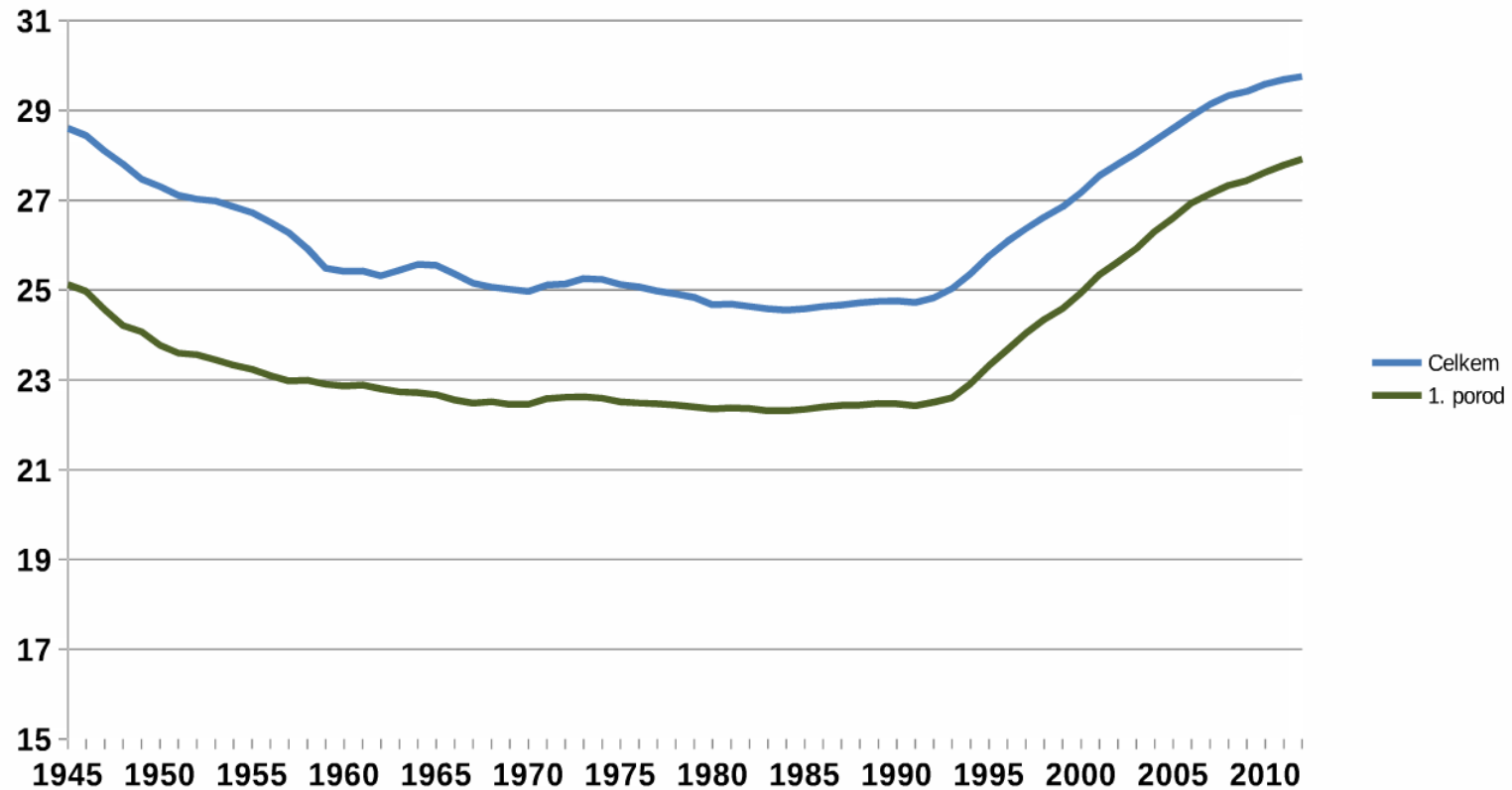

Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950-2016

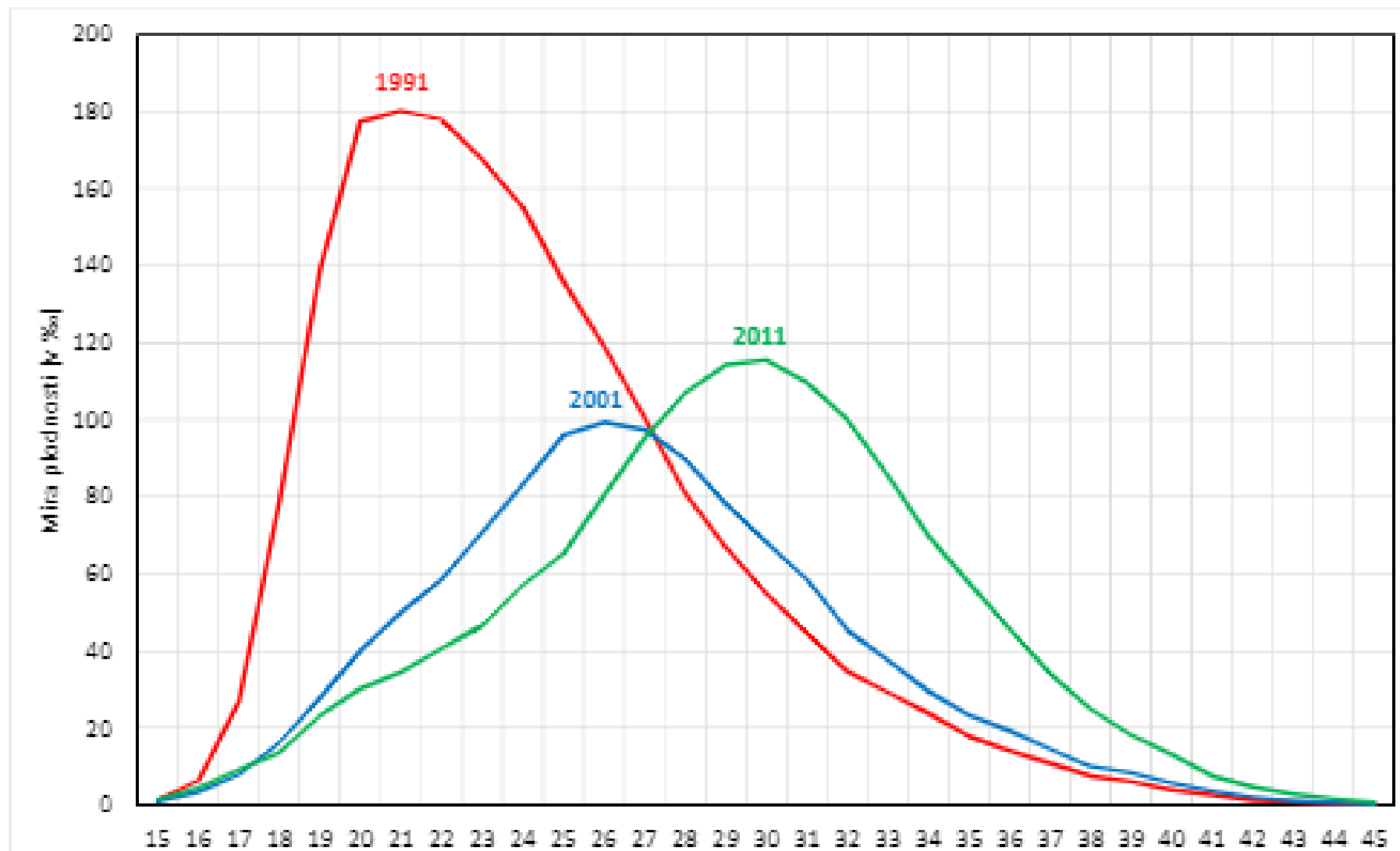

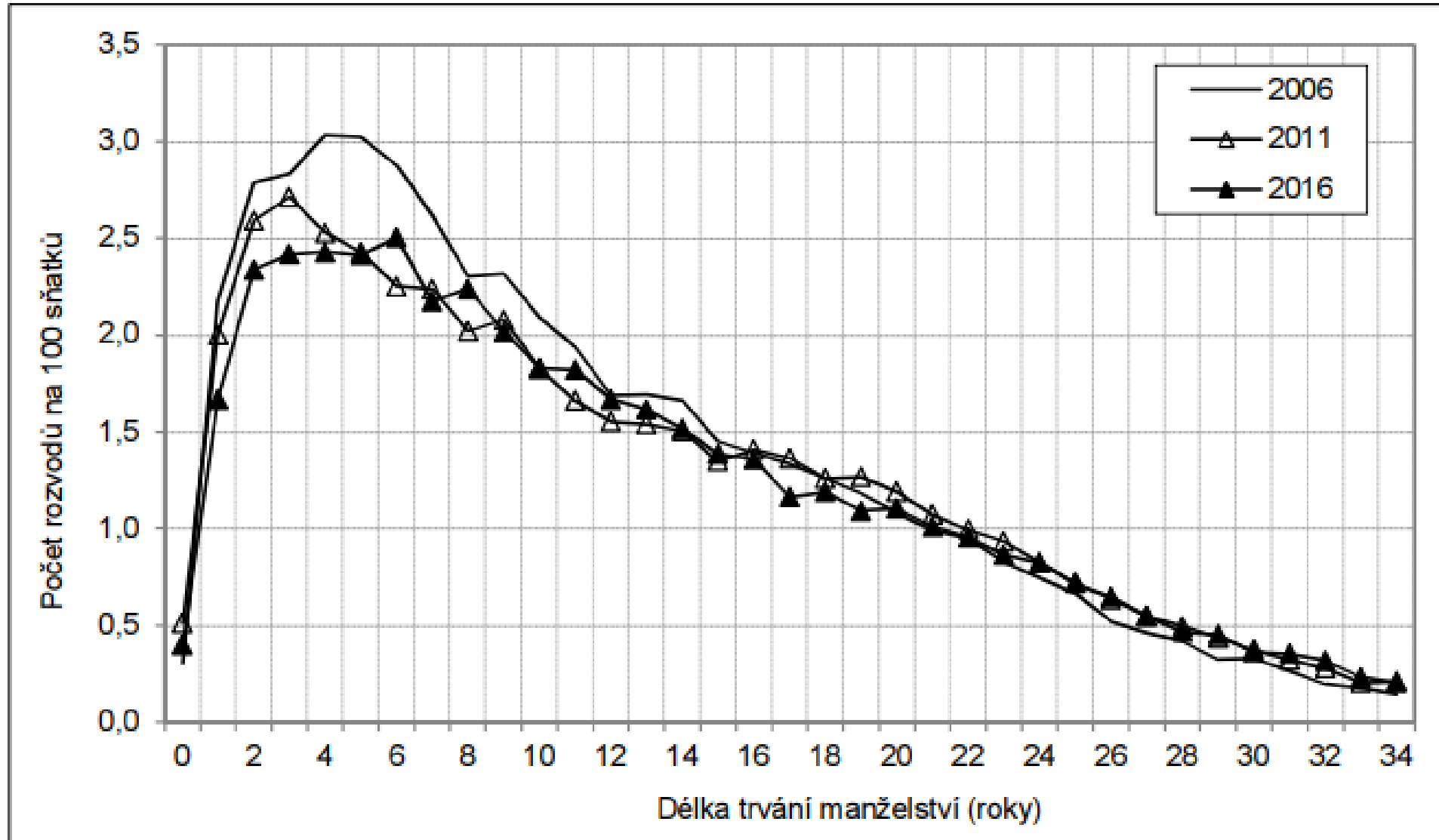
Průměrný věk matek při porodu (a při 1. porodu)

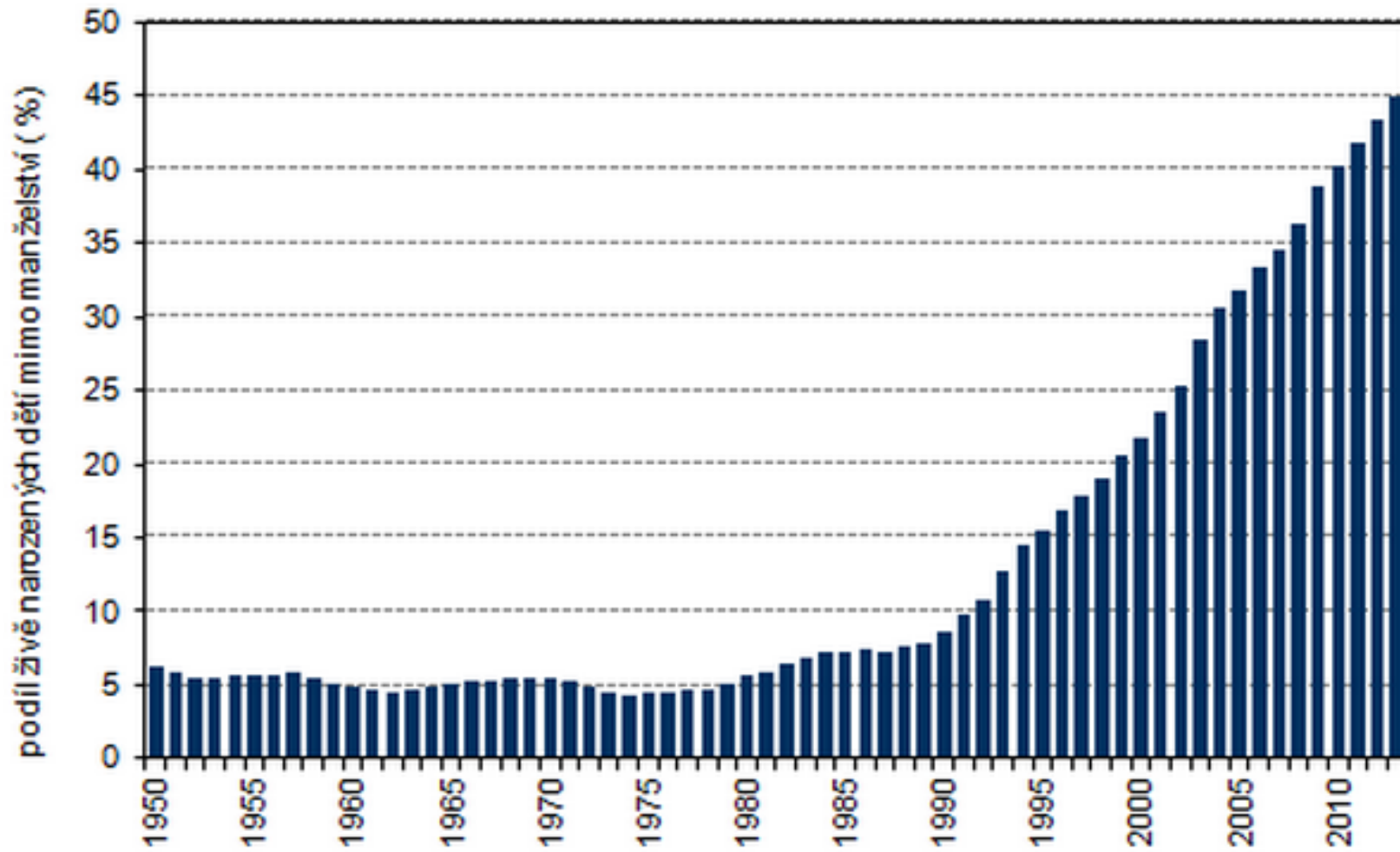
Obr. 1: Specifické míry plodnosti žen v ČR v letech 1991, 2001 a 2011

Obr. 3.3 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2006–2016

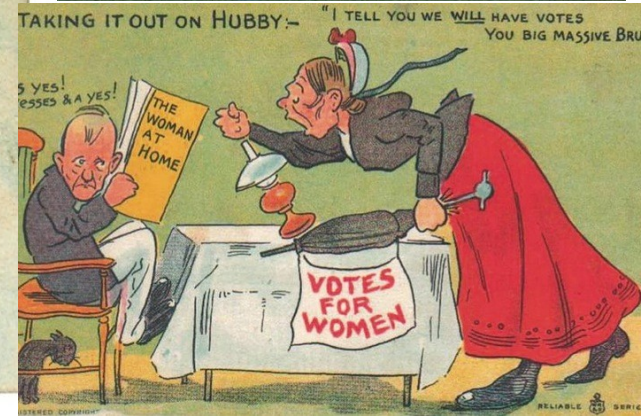
Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950-2013

Mummy's a Suffragette.

Najdôležitejšie dôvody, prečo nemôžu mať ženy volebné právo - z debaty v Tennessee, kľúčovom štáte pre uzákonenie amerického volebného práva žien, v roku 1920:

- sú emocionálne nestabilné
- majú slabší intelekt
- celá spoločnosť bude trpieť, ak ich proces voľby vyruší od starostlivosti o domácnosť
- ženy vlastne ani nechcú voliť
- zvýšenie počtu voličov bude priveľká záťaž pre mestské rozpočty
- ženy budú vždy voliť tak isto ako ich manželia, takže ženatí muži vlastne budú mať dva hlasy
- ženy môžu voliť inak ako ich manželia, čím vynulujú hlasy manželov, čím sa celé voľby stanú vlastne zbytočnými.

(Elaine Weiss: The Woman's Hour: The Great Fight to Win the Vote)

<http://www.buzzfeed.com/lynzy-billing/this-is-what-it-looks-like-when-men-are-allowed-to-take-60-d#.fmdX8rP3W>

Je rodina v krizi?

European *Values* Study

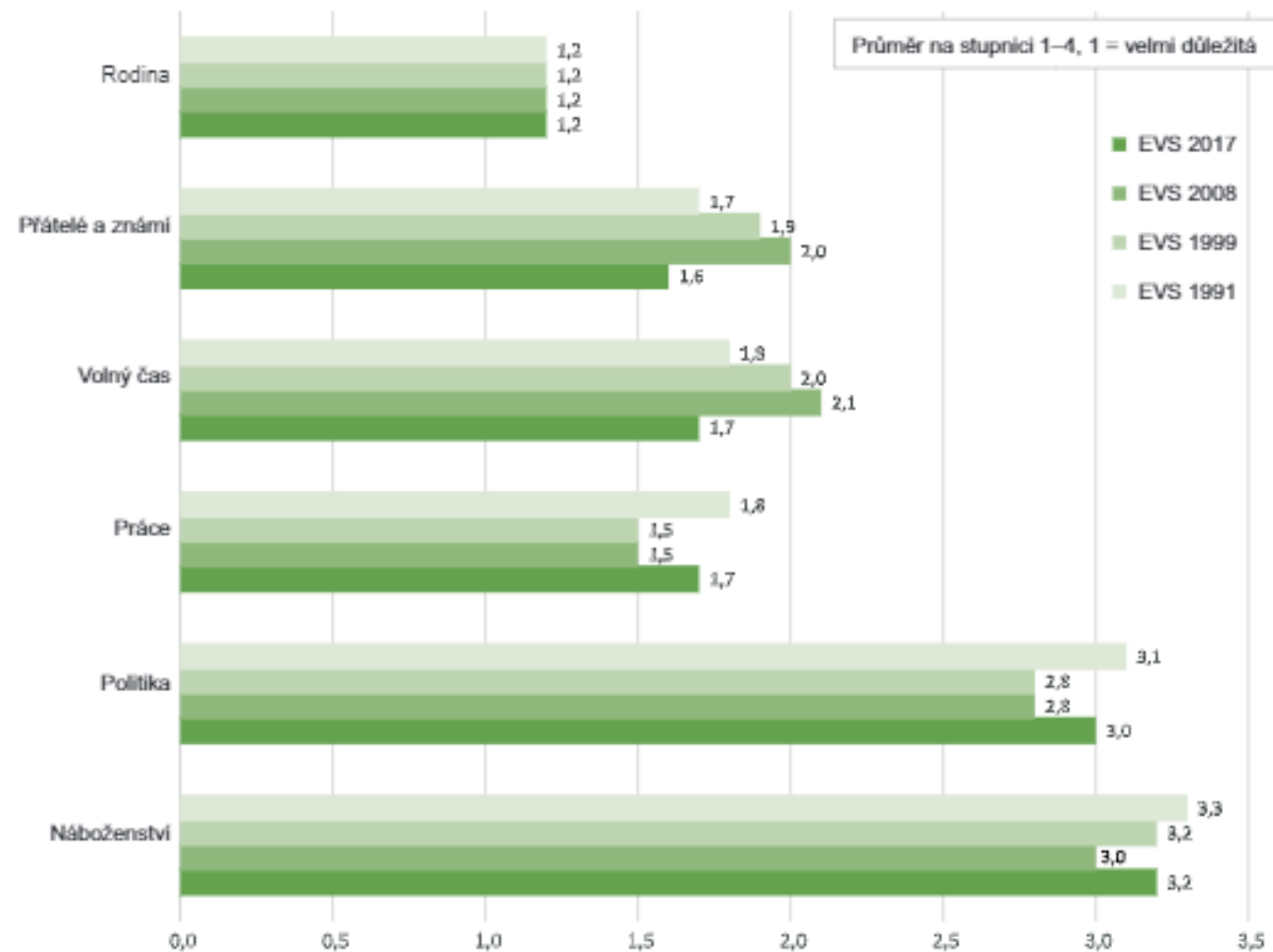
Hodnoty a postoje v České republice 1991–2017

Ladislav Rabušic
Beatrice-Elena Chromková Manea

Pramenná publikace European Values Study

Graf č. 1: Jak jsou pro Vás v životě důležité:

Jak jsou podle vás důležité pro manželství děti?

q23_E Důležitost v manželství – děti (Řádková %)		EVS 2017		
		Děti		
		velmi důležité	spíše důležité	nepříliš důležité
Celkem		75 %	19 %	6 %
Pohlaví	muž	68 %	24 %	9 %
	žena	82 %	15 %	4 %
Věk	18–29	55 %	30 %	14 %
	30–44	74 %	19 %	7 %
	45–59	76 %	20 %	4 %
	60 +	85 %	13 %	3 %

Souhlasíte, nebo nesouhlasíte s následujícím výrokem? „Manželství je zastaralá instituce.“

q24 Manželství je zastaralá instituce (Řádková %)		EVS 2017	
		Manželství je zastaralá instituce	
		souhlasí	nesouhlasí
Celkem		17 %	83 %
Pohlaví	muž	20 %	80 %
	žena	14 %	87 %
Věk	18-29	28 %	72 %
	30-44	21 %	80 %
	45-59	13 %	87 %
	60 +	11 %	89 %

Tabulka č. 102: Pokud byste měl(a) ve svém životě ideální životní podmínky, jaký celkový počet dětí byste si přál(a) mít (bez ohledu na to, kolik jich skutečně máte)?

a5 Ideální počet dětí v životě (Řádková %)		EVS 2017				
		Žádné děti	Jedno dítě	Dvě děti	Tři děti	Čtyři a více dětí
Celkem		1 %	10 %	54 %	26 %	10 %
Pohlaví	muž	1 %	10 %	54 %	25 %	10 %
	žena	0 %	10 %	54 %	26 %	10 %

Sňatky 2016

V roce 2016 uzavřelo 9987 mužů své druhé manželství, 1025 mužů své třetí manželství, 125 své čtvrté nebo další manželství.

U žen to bylo 9611 druhé manželství, 1150 třetí a 155 čtvrté a další.

„Tržní model charakterizující modernu... předpokládá společnost bez rodiny, bez manželství. Každý musí být samostatný, svobodný, aby mohl vyhovět požadavkům trhu a zajistit si tak ekonomickou existenci. Subjektem trhu je osamělý jedinec, jemuž „nebrání“ v činnosti partnerské, manželské nebo rodinné vztahy. To znamená, že plně realizovaná tržní společnost je společností bez dětí.“

Beck (2004:190)

Rozvod

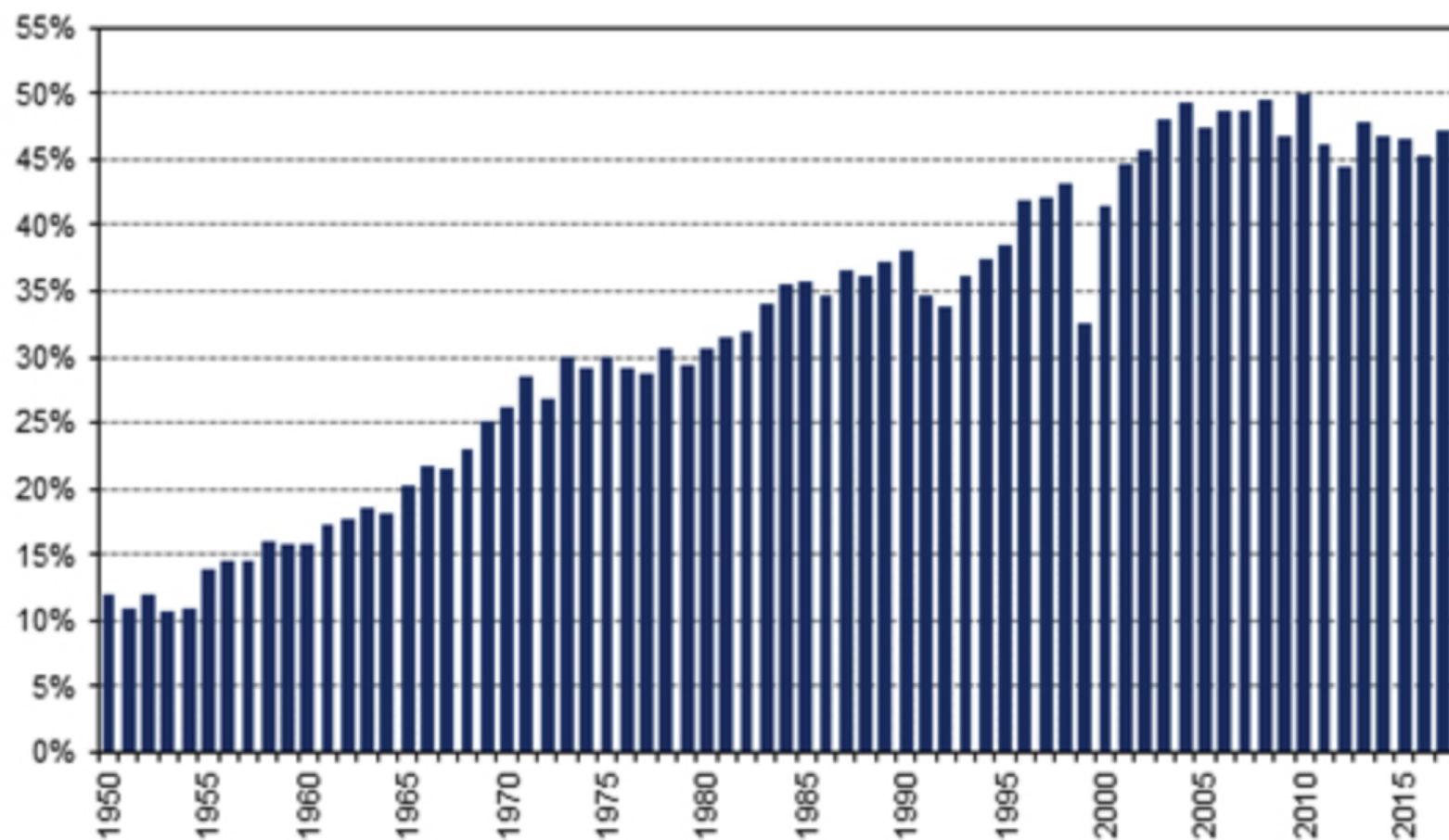
Co je podmínkou rozvodovosti?

- Legislativa
- Společenská akceptace rozvodu
- Proměna genderových rolí
- Sňatečnost
- Dostatečně vysoká naděje na dožití

Rozvody 2017 (data ČSÚ)

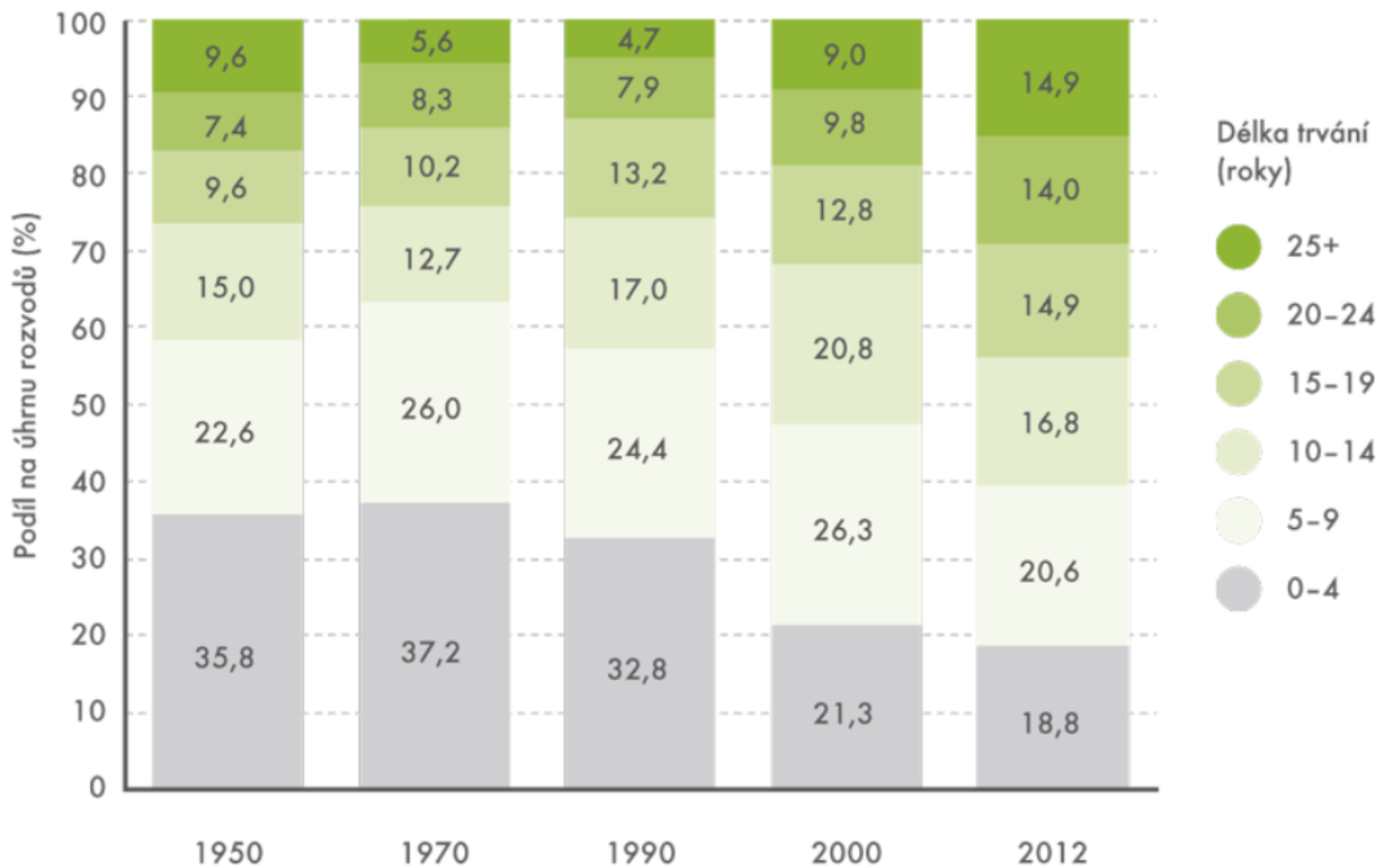
V ČR se do konce roku 2017 rozvedlo **25,8 tisíce manželství**, v meziročním srovnání o 0,8 tisíce více. U rozvodů převažovali manželé s nezletilými dětmi (15,2 tisíce) nad těmi bez nezletilých dětí (10,6 tisíce). Nejvíce rozvedených párů s dětmi (7,7 tisíce) vychovávalo v době rozvodu jedno nezletilé dítě. Celkem se rozvod dotkl **23,8 tisíce dětí**. Intenzita rozvodovosti byla nejvyšší v období tří až šesti let trvání manželství. Úhrnná rozvodovost podle předběžných výsledků meziročně vzrostla ze 45 na 47 %. Průměrná délka rozvedeného manželství byla 13,2 roku.

Úhrnná rozvodovost* v letech 1950-2017

* Podíl manželství končících rozvodem za předpokladu zachování intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství.

Délka trvání manželství před rozvodem

Tabulka 3: Individuální příčiny rozpadu partnerského vztahu (v podílu respondentů/tek).

	Muž	Žena
Odišné názory a postoje, vzájemné odcizení*	68,3	43,5
Nevěra	45,5	40,9
Nedostatek vzájemné pozornosti, neschopnost společně hovořit, povídat si	24,1	25,3
Nedostatek času tráveného společně, příliš času věnovaného práci*	20,7	13,6
Neshody v zacházení s penězi	15,9	17,5
Neshody v představách o trávení volného času	13,8	11,0
Alkoholismus, drogová závislost, závislost na hracích automatech apod.*	9,7	27,9
Volnočasové aktivity, koníčky a zájmy	9,7	11,7
Neshody v představách o rozdělení domácích prací a péče o děti	6,2	8,4
Jiný důvod	6,2	5,8
Neshody v rodičovských plánech (neshody týkající se toho, zda a kolik dětí si pořídít)*	4,8	1,9
Neshody v představách o výchově dětí	4,8	1,3
Osobní problémy (např. zdravotní, psychické...)	4,8	3,2
Problémy v sexuálním životě	4,8	5,2
Fyzické nebo psychické násilí*	1,4	14,3
Neví	2,1	4,5

N (respondentů) = 390, N (odpovědí) = 716. Součet sloupcových procent je vyšší než 100, protože respondenti/ky vypovídali o dvou příčinách rozpadu více než jednoho partnerského vztahu.

Pozn. U položek označených (*) jsou patrné statisticky významné rozdíly podle pohlaví. Zdroj: „Partnerství 2009“.

Prediktory rozvodu

- Socioekonomický status (lépe situovaná manželství se méně rozvádějí, !příjem ženy !vysoká očekávání od sňatku)
- Věk vstupu do manželství (cca 19 let – souvislost s těhotenstvím, cca 35 let)
- Děti?
- Délka trvání manželství
- Vzdělání
- Místo bydliště
- Náboženství
- Heterogamní vztahy
- Dědičnost rozvodovosti
- Opakování manželství
- Přítomnost nevlastních dětí v rodině
- Předmanželská kohabitace, předmanželská koncepce

Muži se základním vzděláním mají mezi muži nejvyšší rozvodovost (riziko rozvodu muže s jeho vzděláním klesá). Riziko rozvodu muže se základním vzděláním stoupá s rostoucím vzděláním jeho partnerky a nad extrémní hodnotu se dostává v případě sňatku se ženou středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělanou. Je to vzestup velmi strmý: pár muž základní – žena vysokoškolské vzdělání se rozvádí 2,5x častěji než manželství partnerů se základním vzděláním a dokonce téměř 5x častěji než svazek muže s úplným středním vzděláním a ženy se základním vzděláním.

Muži-vysokoškoláci mají opět nejvyšší rozvodovost v případě sňatku se ženou se základním vzděláním. Následně jejich rozvodovost stoupá a nejvyšší je u homogamních sňatku (pár muž-vysokoškolák a žena-vysokoškolačka). Muži s vysokoškolským vzděláním zažívají rozvod nejčastěji v homogamních manželství. Naopak nejstabilnější vztah je pro ně s partnerkou na opačném pólu vzdělanostní škály. Nejméně se tedy rozvádějí ženy se základním vzděláním a není náhodou, že jsou to zároveň ty, které jsou na trhu práce častěji znevýhodněny. Manželství, ve kterých má muž vyšší vzdělání než jeho žena, patří mezi nejstabilnější a rostoucí rozdíl ve vzdělání partnerů již nemá vliv na míru rozvodovosti.

"Přehodnocuji svůj život. Myslím, že je nezbytné se čas od času, nejen v práci, ale i v soukromí, zastavit, uvědomit si, co doopravdy chcete, co v denním kolotoči můžete nechtěně přehlížet. A i když je to kruté, nemilosrdně zjistit, jak se věci ve skutečnosti mají. Zda se vyvíjejí tak, jak chcete. A pokud se nevyvíjejí, jak chcete, zda jste schopni je změnit. A pokud nejste schopni je změnit, rozhodnout se, jak dál. A já volím rozchod."

„Když člověk bilancuje, nemůže se vyhnout ani tomu, aby bilancoval svůj soukromý život. Při tom jsem bohužel zjistil, že jsem se pro své zaujetí prací a také svou literární činností vyhýbal řešení problémů právě v soukromém životě a je načase uvést jej do relativní harmonie se sebou samým.“

Kdo je v ČR ohrožen chudobou?

V Česku bylo v roce 2017 ohroženo příjmovou chudobou 9,1 % osob. Jednalo se zejména o samoživitelky s dětmi a jednotlivce starší 65 let (76,7 % žen).

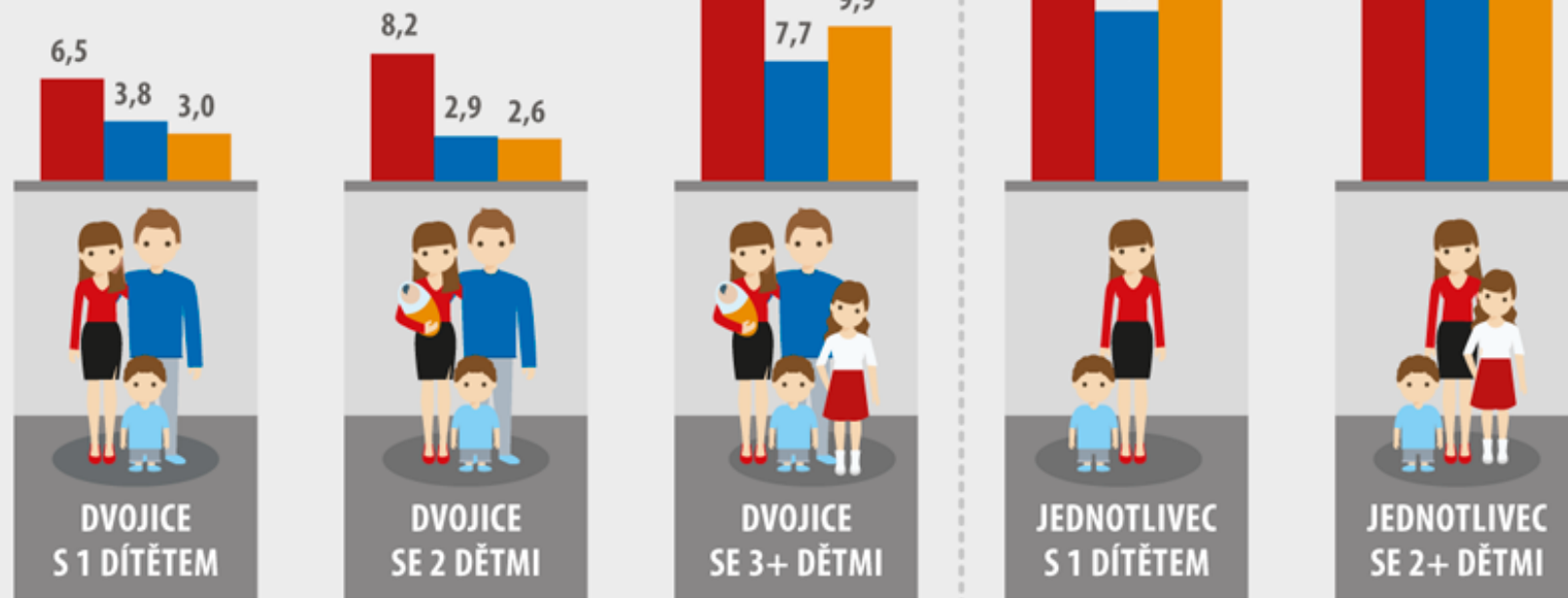
Zdroj: Statistika a MY

INDIKÁTORY CHUDOBY V RODINÁCH S NEZAOPATŘENÝMI DĚTMI

V OBDOBÍ 2015–2017

PODÍL OSOB S DANÝM TYPEM OHROŽENÍ (%)

- OHROŽENÍ PŘÍJMOVOU CHUDOBOU
- MATERIÁLNÍ DEPRIVACE
- NÍZKÁ PRACOVNÍ INTENZITA

K dnešní krizi rodinného života

- Individualistické hodnoty
- Manželství se změnilo na pouhou smlouvu
- Práce odvádí rodiče od dětí
- Přílišná emancipace, vzpoura žen

I. A. Bláha, 1933

Úvaha o dnešních dívkách

„Dnešní mladé dámy jsou samý sport, kavárna, auto, kino a cigareta, ale vařečku berou do ruky obráceně.... Sportem zhrubly a pozbyly něžné ženskosti. Chodí dlouhými kroky, místo aby půvabně cupitaly.“

Z. Jirootka, 1941